

Lišenje poslovne sposobnosti:

Pravobraniteljici se obratio otac osobe s invaliditetom za kojega je od strane nadležnog centra za socijalnu skrb pokrenut postupak za lišenje poslovne sposobnosti. Otac navodi kako se sin protivi postupku lišenja te da mu takva zaštita nije potrebna, odnosno da isti ni na koji način ne ugrožava svoja prava i interese, a da će mu se lišenjem poslovne sposobnosti povrijediti njegova prava da odlučuje o sebi, da radi i da bude uključen u zajednicu.

Iz dokumentacije koja nam je dostavljena razvidno je kako je inicijativa za pokretanje ovog postupka došla od općinskog suda koji predlaže centru za socijalnu skrb pokrenuti postupak radi lišenja poslovne sposobnosti jer je imenovani osoba s duševnim smetnjama koji je počinio protupravna djela u stanu neubrojivosti. S obzirom da nisu bili vidljivi razlozi za pokretanje postupka lišenje poslovne sposobnosti, zatraženo je izvješće o razlozima pokretanja ovog postupka, naročito u kojem smislu imenovani nije u mogućnosti štiti svoje interese i koje to interese; koje radnje i mjere je Centar poduzeo kako bi imenovanome pružio potrebnu pomoć u zaštiti vlastitih prava i interesa prije nego što se odlučio za pokretanje sudskog postupka radi lišenja, te s kojom svrhom je postupak pokrenut, odnosno na koji način će oduzimanje poslovne sposobnosti doprinijeti zaštiti prava i interesa stranke.

Iz dostavljenog izvješća proizlazi kako je jedini razlog pokretanja postupka za lišenje poslovne sposobnosti gore opisani prijedlog suda. Centar za socijalnu skrb zapravo nije u skladu sa svojom nadležnošću proveo postupak kojim bi utvrdio koja to svoja prava i interese imenovani nije u mogućnosti štiti.

Upozorili smo nadležni centar za socijalnu skrb kako nije u skladu sa zakonom pokretati postupak lišenja poslovne sposobnosti samo na temelju činjenice da osoba ima određenu dijagnozu, odnosno na temelju procjene njegovog zdravstvenog stanja. Odlučno je utvrditi kauzalni neksus između zdravstvenog stanja i nemogućnosti zaštite vlastitih prava i interesa. Kako iz Izvješća nisu vidljivi razlozi za pokretanje postupka, tako nije niti vidljiva svrha. U izvješću centra za socijalnu skrb se navodi kako se imenovani ranije nije redovito liječio kod liječnika psihijatra. Stavljanje pod skrbništvo ne može potaknuti ili prisiliti osobu da odlazi na redovite liječničke kontrole niti skrbnik može umjesto same osobe odlučiti o bolničkom liječenju.

Centar je nadalje upozoren kako lišenje poslovne sposobnosti predstavlja ozbiljno i izravno ograničavanje temeljnih ljudskih prava pojedinca i kao takvo mora se svesti na samo ono ograničenje prijeko potrebno radi zaštite interesa same osobe. Nemogućnost osobe da se brine o nekom od svojih prava, potreba i interesa mora biti aktualna, specificirana, dokazana i detaljno obrazložena – da bi se uopće pokrenuo postupak. Ukazali smo na presudu Europskog suda za ljudska prava - *X i Y protiv Hrvatske* gdje je sud zauzeo stajalište kako samo pokretanje postupka lišenja poslovne sposobnosti bez obzira na ishod postupka predstavlja miješanje u privatni život, jer se prilikom pokretanja postupka lišenja poslovne sposobnosti osobi automatski postavlja skrbnik za poseban slučaj i nad njom se provode medicinska vještačenja. Svako takvo miješanje u pravo na poštivanje privatnog života osobe predstavljat će povredu članka 8. Konvencije, osim ako je „u skladu sa zakonom“, teži ostvariti cilj ili ciljeve koji su legitimni prema stavku 2. ove odredbe te se može smatrati „nužnim u demokratskom društvu“. Prema mišljenju Suda, prilikom pokretanja postupka za lišenje, centar za socijalnu skrb bi trebao imati konkretne dokaze da je osoba nesposobna brinuti se za sebe, svoja prava i interese ili da predstavlja rizik za druge. Prema tome, prijedlog za lišenje poslovne sposobnosti ne može se temeljiti na generalnim pretpostavkama, već samo na konkretnim

činjenicama i dokazima koji opravdavaju mjeru lišenja poslovne sposobnosti kao najadekvatniju mjeru za tu konkretnu situaciju. Obiteljski zakon daje diskreciono pravo centru za socijalnu skrb procijeniti hoće li pokrenuti postupak za lišenje ili ne, a na temelju utvrđenih činjenica u prethodno provedenom postupku u skladu sa svojom nadležnošću. Iz dokumentacije koja nam je dostupna proizlazi da centar nije proveo takav postupak. Zbog navedenog, mišljenja smo da je Centar pokretanjem postupka za lišenje poslovne sposobnosti pritužitelju povrijedio pravo na privatni život i jednakost pred zakonom. Stoga smo preporučili još jednom preispitati odluku o pokretanju postupka radi lišenja poslovne sposobnosti i moguće odustati od istoga. Centar nije uvažio preporuku pravobraniteljice.